

„און“. עלון ידיעות מס' 100

המבחינים, וכל זה על יסוד שיטת טיפוח, המתבצעת בדיוקנות במשך שנים רבות. ראשית עבודתנו — בפרים הולנדיים, וכיום — בפרים אמריקאיים וישראל-פריוניים, יכול טיפוחנו המדויק תוכנן.

ה„עלון“ שלנו לבש צורות שונות במשך השנים; התחלנו להדפיס בסטאנסיל, ומשנת 1954 הוא מופיע בדפוס; בראשונה בהוצאה לאור עצמאית והחל מיולי 1964, במסגרת הנוכחית, מעל דפי הירחון „משק הבקר והחלב“ היוצא לאור ע"י התאחדות מגדלי בקר.

אנו מקווים גם בעתיד להמשיך ולפרסם את הידיעות המקצועיות, את תוצאות עבודתנו ואת דרכי פעולתנו בטיפוח ובכלל הבעיות הקשורות לרבייה ופוריות ובדרך זאת לשרת את ציבור הבוקרים לפי מיטב יכולתנו.

ידיעות מקצועיות

תצוגה. כשדברים אלה יגיעו לידי החברים עם חוברת „משק הבקר והחלב“, תהיה התצוגה בבחינת נחלת העבר. לפי התכנית צריכים היו להופיע בתצוגה העשירית קבוצות-בנות של 3 פרים: צין, ברקן וגוג. הוכן קטלוג מפורט, עם תעודות ותמונות הפרים, הכולל כל האינפורמציה שרוכזה עד כה על צאצאיהם של פרים אלה וכן על הבנות שבתערוכה. נוסף לזה אנו מביאים הפעם שני צמדים של פרות עתודות, שאחד מהם מועמד לפרס „אונליק“ לשנת תשכ"ה, וכן 4 אמהות של עגל-רבייה שנרכשו על ידינו במשך השנה; לאמהות אלה יצורפו גם בנותיהן, אחיות לעגל-הרבייה.

והרי לפנינו הנתונים העיקריים על קבוצות הבנות:

עלון הידיעות של „און“ מופיע ברציפות מאז יסוד האגודה, מדי 3 חודשים בקירוב, ומלווה נאמנה את עבודתנו. תוצאות ההתעברות, לפי חודשים ולפי פרים, פורסמו באופן סדיר בעלון זה. סיכומים שנתיים, שעובדו על ידי המכון, נתונים על כל משק ומשק, מלווים ניתוח סטטיסיטי והסברת הבעיות, פורסמו בחוברת מיד חדת, מדי שנה, בצורת דו"ח שנתי, לקראת האסיפה הכללית של האגודה.

עלון מס' 100, המופיע עם סיום שנת ה-20 לקיום האגודה, מתווה כעין אבן-מיל לכברת הדרך שעברנו, מאז התארגנות 7 משקים בעמק המערבי כאגודת „און“ להזרעה מלאכותית עם 800 פרות, ועד כ-50,000 ראש בהזרעה כיום, אשר כוללת את כל עדרי הבקר לחלב בכל צפון-הארץ — ממשגב-עם בגבול הצפוני ועד גליל-ים, בואך תל-אביב.

ראשית דרכנו — פרים בודדים, מפוזרים בכמה מקומות, וכיום — מכון מרכזי עם ביפר משוכלל, המשכן 50 פרים, מעבדות מצויידות היטב, משרדים מודרניים להנהלת חשבונות וסטאטיסטיקה, אולם לישיבות והרצאות, ומבנים נוחים לתערוכות בקר בקירבת המכון. התקדמנו מתוצאות נמוכות בפוריות לתוצאות יציבות, תוך קיום ביקורת מתמדת על פוריות הפרים ותוצאות ההתעברות במשקים. היינו מעטים בתחילה והגענו לצוות בן 20 מזריעים בעלי-ידיע וניסיון רב, המבצע את העבודה ביעילות מאקסימאלית.

נזקקנו בעבר לפרים שבוררו לפי תעודות יוחסין בלבד וכיום הננו מפעילים פרים, הנבחרים בשיטה חדישה ובהיקף רחב בכל הנוגע ליכולתם להוריש חלב, שומן, מהירות גדילה, מבנה גוף ועטין ועוד. הוכנו תוכניות להרחבת

הפרים, אבות הבנות	מספר הבנות	הגיל בהמלטה חודשים	תנובת שיא, ק"ג	תנובה ב-100 י"ח ק"ג	מבחן מהירות גידילה, עגלים ק"ג	סיכום שיפוט הגוף נקודות
צין	38	24½	26.8	2540	27 בנים: +4	58 בנות: 79.8
ברקן	54	23½	26.7	2520	66 בנים: —0	64 בנות: 81.1
גוג	35	23½	23.7	2397	55 בנים: —8	48 בנות: 81.2

אינפורמציה על "צין" ו"סדן"

הח' ר. בר-ענן הגיש לנו הערכה משוערת, המבוססת על ההפרש המשוקלל ל-122 ימי חלי-בה ראשונים של בנות סדן וצין, מחושבת לת-קופת חליבה (305 יום), ומופחתת על פי ההנחה של 50% רגרסיה לממוצע ב-183 ימי החליבה הבאים:

סדן: 34 בנות $+95$ ק"ג חלב, 0.25% שומן, $+15.0$ ק"ג שומן.
צין: 22 בנות $+485$ ק"ג חלב, $+0.02\%$ שומן, $+15.4$ ק"ג שומן.

עבודת הפרים הצעירים

הפרים הצעירים "אנקור", "מגד", "לביא", "כוכב" ו"חפר" סיימו בחודש יולי את מיכסת הזרעותיהם (2000 כל אחד). "שחר" ו"עריץ" גמרו את המיכסה בספטמבר-אוקטובר. "ער" ו"מרץ" קרובים לסיום ההרצה שלהם. הפרים הפועלים כעת: "קרוז" בן עוזי ו"צהל" בן בר-און. עומדים להיכנס לפעולה העגלים, יילודי דצמבר 1964: פיני, עופר, צלף, זאב ושדר.

התרחבות ושיפורים במכון

בזמן האחרון נסתיימה הקמתו של בנין המשרדים החדש; יש בו 3 חדרים — למרכז האגודה, להנהלת החשבונות ולמחלקה הסטא-טיסטית. בחודש האחרון (נובמבר) עברנו לעבוד שם. בקומה השניה של הבנין הראשון, בו שוכנו המשרדים בעבר, סידרנו אולם נאה לשיבות והרצאות, אשר חסרונו היה מורגש מאוד עם ריבוי הביקורים המאורגנים, הישיבות, וההרצאות רבות-המשתתפים. הולך ומסתיים גם בנין 6 תאים חדשים לפרים, כך שבחורף הבא ישוכנו הפרים במקומות מסודרים ומתאימים. התצר מס' ביב למבנה החדש כוסתה דשא וניטעו בה עצים, כביש הכניסה תוקן, סדר מקום חניה ורחיצה למכוניות, וכן הוחלפה משאבת הדלק הישנה במשאבה חשמלית חדשה. המכון כולו קיבל צורה מודרנית ומשוכללת. כיאה למפעל בעל רמה אליה חתרנו.

תוצאות ההתעברות בחודשים מארס-יולי מת-פרסמות בטבלה, בעלון זה, והן מוכיחות יציבות

פרים שיצאו

1. תמוך. לאחר לבטים רבים, היסוסים סאג-טימאנטאליים ושיקולים מבחינה כלכלית מקיפה, החליטה ועדת הטיפוח, באישורה של ההנהלה, על הוצאתו של פר זה, אשר תפוצת זירמתו במשך 11 השנים היתה הרחבה ביותר, בהשוואה לפרים אשר עמדו עד כה בביפר "און", והש-פתתו על העדר הישראלי היתה גדולה ביותר. במשך 11 שנות פעולתו בוצעו 55,000 הזרעות בזירמתו. לאחר שנמצאים כיום במכון שלושה בני "דנדי", העולים על "חמדן" בסיכום הכולל של הערכים הטיפוחיים (חלב, שומן, מהירות גדילה, מבנה גוף ועטין, וגודל הבהמות), ולאחר שהרמה הטיפוחית הממוצעת של הפרים העומ-דים לרשותנו כיום גבוהה מזו של השנים הרא-שונות, בהן פעל חמדן, הרי נמצא שרמתו של חמדן היא למטה מהממוצע. לכן סוכם להוציא, על אף ההערכה המלאה לתרומתו החשובה בטי-פוח עדרינו.

הנתונים האחרונים אשר ברשותנו על צאצאי חמדן הם —

בתנובת החלב: 226 בנות שהמליטו בתקופה שבין ספטמבר 1963 לפברואר 1964, ההפרש המשוקלל שלהן לעומת בנות הזמן הוא: 81 — ק"ג חלב, 0.03% — שומן, 4.3 — ק"ג שומן. במהירות נדילה: 196 עגלים בגיל שנה הגיעו להפרש משוקלל של 9.1 — ק"ג.

2. קין. גם לגבי פר זה היו התלבטויות רבות, כי הוא היה הפר היחיד אשר הוריש אחוז שומן יותר גבוה. אבל בתנובת החלב היה מבחנו שלי-לי בצורה בולטת. עם הופעת הסיכומים הראשו-נים של בנות סדן, נתגלה לפנינו פר שיש בכוחו להעלות את $\%$ השומן ויחד עם זה מניבות בנותיו תנובות גבוהות מאלו של בנות קין. לכן סוכם להוציא גם את קין, עם כניסתו של סדן לעבודה.

3. דמון. לאחר סיכום תנובת 100 ימי החליבה של בנות פר זה, שהינה ברמה שמתחת לממוצע, ולאור מבחנו השלילי במהירות גדילה ובגודל הגוף של בנותיו, סוכם להוציא.

תוצאות ההזרעה (לפי בלתי-חוזרות בעבור 90-60 יום)

מרץ 1965		אפריל 1965		מאי 1965		יוני 1965		יולי 1965		
מספר הזרעות	% בלתי חוזרות	מספר הזרעות	% בלתי חוזרות	מספר הזרעות	% בלתי חוזרות	מספר הזרעות	% בלתי חוזרות	מספר הזרעות	% בלתי חוזרות	
949	57.2	894	60.3	804	58.0	688	62.1	464	63.6	בדוקים :
551	65.5	667	61.3	804	61.7	371	62.5	584	60.4	בראון
389	59.1	383	64.8	355	59.4	175	59.4	200	55.0	דביר
253	60.0	259	63.7	242	64.5	200	65.0	133	65.4	חלוץ
392	63.0	649	66.1	1090	62.0	951	60.1	775	54.3	חמדן
—	—	—	—	—	—	—	—	73	64.4	נצר
855	60.6	927	63.2	1034	65.1	950	62.5	908	61.6	סדן
1358	61.7	1218	59.7	1365	62.0	760	59.9	610	62.5	עדי
—	—	—	—	—	—	—	—	51	72.5	עוזי
115	59.1	56	58.9	—	—	—	—	—	—	צין
335	62.1	296	62.5	—	—	296	63.5	228	55.7	צמד
334	56.3	64	59.4	—	—	—	—	—	—	קין
506	59.1	740	61.9	671	59.8	549	64.3	398	55.8	שומר
										תור
										צעירים :
232	60.8	302	57.6	182	69.8	331	59.2	143	55.9	אנקור
120	63.3	258	65.9	691	66.1	537	66.3	388	63.6	חפר
124	59.7	—	—	—	—	—	—	—	—	חשוב
248	62.5	270	67.0	269	59.8	308	70.8	241	65.6	כוכב
191	64.4	349	58.7	412	64.6	402	65.4	218	61.9	לביא
579	63.5	471	61.8	—	—	—	—	—	—	לורד
290	58.6	188	60.6	349	64.2	432	65.0	392	63.3	מגד
—	—	—	—	163	66.9	222	60.4	329	58.0	מרץ
—	—	—	—	—	—	239	74.5	263	62.4	ער
4	—	180	66.7	256	66.8	402	63.9	423	60.8	עריץ
—	—	—	—	—	—	56	69.6	198	64.6	קרנף
—	—	—	—	—	—	56	69.6	275	61.8	שחר
56	—	50	—	69	—	58	—	70	—	ז. מעורבת
—	—	3	—	2	—	17	23.5	22	27.3	ז. קפואה
7881	60.8	8224	62.1	8758	62.8	7944	63.2	7386	60.5	ס"ה
										ריכוז :
6037	60.5	6153	62.0	6365	61.7	4940	61.8	4424	59.7	בדוקים
1788	62.0	2018	62.2	2322	65.2	2929	65.6	2870	62.0	צעירים
56	—	50	—	69	—	58	—	70	—	ז. מעורבת
—	—	3	—	2	—	17	23.5	22	27.3	ז. קפואה
7881	60.8	8224	62.1	8758	62.8	7944	63.2	7386	60.5	ס"ה
4996	60.0	4910	61.4	5411	61.4	4621	63.0	4216	59.6	ה. ראשונות

בסוף חודש יולי הופסקה במשקי עמק-הירדן ובית-שאן. לפרות המוזרעות שם לא היתה הזדמנות לחזור להזרעה. ההזרעות (מספרן 282) של הפרות האלו לא נכללו בטבלה של התוצאות.

משיעת רצון. סיכומי ההזרעות האפקטיביות נעות בין 60.5% ל-63.2%. תופעה מעניינת היא בכך שתוצאות ההזרעות הראשונות אינן משביעת רצון. יתגר גבוהות, אלא אף נמוכות בחצי אחוז, מה תוצאות של כלל ההזרעות. אולם, אם נביא בחשבון שתוצאות ההפראה של הפרים הבדוקים הן

תמצית המספרים לשנת 1963/64

סיכומים כלליים

229	מספר יישובים בשירות „און”
46.903	מספר המוזרעות (פרות ועגלות)
17.200	מספר פרות בביקורת חלב
57.5%	אחוז הבקר במשקי ביקורת חלב
44	מספר הפרים (בממוצע שנתי)
2.300	מספר הפרות בממוצע לפר בעבודה
1.000	מספר הפרות בממוצע לפר באגודה
4.500	מספר הפרות בממוצע לפר בדוק
	תוצאות ההתעברות (בלתי חוזרות
61.2%	כעבור 60—90 יום)

ביקורת ההתעברות לפי בדיקת הריון¹

	מספר המשקים שנפקדו לשם ביקורת
205	ההתעברות
45.682	מספר הראשים בביקורת ההתעברות
74.700	ס”ה הזרעות
1.63	מספר הזרעות לפרה
84.3	אחוז הפרות ההרות
51.6	אחוז ההתעברות מכל הזרעות
53.6	אחוז ההתעברות מהזרעות ראשונות
	מספר הזרעות לפרה הרה
1.54	(אינדקס הפוריות)

דברי הסבר לתצוגה ה-10 של בנות פרי „און”

(הושמעו בשיחת הסיכום בתצוגה ביום 8.11.65)

זאת התצוגה העשירית במספר, מאז התחלנו לארגן תצוגות בנות פרים בשנת 1958, המשמר שות כעין מבחני ראווה. זה נוסף לתוצאות המתפרסמות על גבי הנייר לאחר איסוף הנתונים על תנובות החלב, השומן, משקל עגלים ועגלות

¹ לאחר השלמת איסוף החומר על תוצאות ההזרעות ומפקד הפרות בכל היישובים, אותם אנו משרתים, הרינו מפרסמים כאן את תמצית המספרים בתום העיבוד הסטטיסטי. את הסיכום לפי בלתי-חוזרות 60—90 יום מסרנו בדו”ח השנתי לאסיפה הכללית בפברואר 1965. ברשותנו סיכום נפרד לכל משק לפי בדיקת הריון, אולם לא נפרסמו כי איננו אקטואלי עוד. החברים המעוניינים לקבל את תוצאות הבדיקות בעדריהם, יודיעונו על כך ונמציא להם את הסיכומים.

ב־2% נמוכות משל הצעירים, וההזרעות הראשונות מבוצעות רובן ככולן מזירמת פרים בדור קים, הרי בכך ניתן ההסבר לתופעה שצויינה לעיל. ההזרעות בזירמת הפרים הצעירים היוו בתקופת מארס-מאי כ־25% מכלל ההזרעות. בתקופת יוני-אוגוסט עלה השימוש בפרים צעירים עד ל־38%, וזוהי תופעה עונתית רגילה, כשהחרידה לבעיות ההתעברות תוקפת את הרפתנים.

לוח שבועי להספקת זירמה

בגלל התנודות הרבות בהספקת זירמה בעונת הקיץ, כשאין יציבות בטיבה, והרבה עריות (אייאקולאטים) אינן מגיעות לשימוש בהזרעה, לא פירסמנו לוח לעונה זאת. עם ראשית עונת החורף, בחודש דצמבר, שוב נכין ונפרסם לוח פרים ותכנית הספקת זירמה במשך השבוע, לנר חיות תיכנון ההזרעות מדי יום ביומו.

ספר פרים חדש עומד להופיע בקרוב. אנו אוספים את כל הפרטים והנתונים של תעודות היוחסין והמבחנים, כמו כן מצלמים את הפרים ומקווים להגיש בקרוב לחברי האגודה חומר מושלם על כל פר בספר זה.

תוצאות אחרונות של מבחן מהירות גדילה אנו מפרסמים בזה את הסיכומים על מבחני מהירות הגדילה אשר לוקטו מתוך דו”ח מס’ 12 שראה אור בספטמבר 1965. דו”ח זה, המעובד באמצעות אב”מ, מביא את הסיכום לפי תוספת משקל יומית בגרמים. הפרטים המובאים להלן מחושבים לגיל של 400 יום ולא כבעבר לפי גיל של 365 יום.

שם הפר	מבחן גדילה	
	מס’ בנינים	הפרש משוקלל, ק”ג משקל חי בגיל 400 יום
תור 951	237	+ 23.2
חלוץ 929	52	— 4.8
עוזי 971	82	+ 7.6
דביר 964	17	+ 15.2
בריאון 973	63	— 3.6
עדי 976	67	— 2.0
נצר 977	84	+ 25.2
סדן 001	40	+ 1.2
צין 996	27	+ 4.8

השומן נמוך במקצת; הגוף של הבנות מאוזן, יפה, לא גדול במיוחד; העטין סימאטרי, אולם חלקו האחורי לא מצטמד יפה ובמבכירות אחדות הוא כאילו משולשל, מתנודד. הפטמות יפות באופן מיוחד, סימאטריות, ישרות ומיקומן מצוין. במהירות גדילה הוא נייטרלי (יש לשים לב לעובדת התרבותם של צאצאי "תור" בעדרים ומשום כך גם עלה המשקל-הממוצע של הבנות).

גוג — גם הוא מייבוא של שנת 1961, בן פר מגודל במיוחד בגופו, אבל נייטרלי בחלב. אמו, פרה יוצאת מהכלל בטיבה ואף נתמכת לטובה ע"י אחיותיה ובנותיה המצויינות. שני בניה משמשים כפרים באגודה הגדולה בניוירק א. ב. ס.

לבנות גוג עטינים יפים וסימאטריים מאוד, אם כי לחלק מהבנות, רבעים במבנה החרוטי ופטמות בצורת בקבוקים. הגוף ארוך, בעל דמות חלבנית ויפה מאוד. בהורשת התנובה הוא נראה נייטרלי, כמו אביו. מבחן הגדילה — שלילי.

במדור הרביעי של סככת התערוכות ריכוזו צמדי עתודות ואמהות של עגלים על צאצאיהן. בגלל דחיית מועד התצוגה נבצר מאתנו להביא את כל הפרות שנכללו בקטלוג. הפרה, "צהלה" משה-אליהו מתה בינתיים, והפרה, "פלמירה" משריד חלתה.

יש לציין במיוחד את המשפחה של "קרנזו"; ל"קלרה" אמו יש, נוסף על הבת העתודה, עוד 3 בנות חולבות, בנות נצר, קישון וחמדן — כולן פרות מצויינות ומתבלטות לטובה בעדר של הזורע.

לציון מיוחד ראויה הפרה "זוהר" ממזרע, אמו של "זאב", אשר הניבה השנה ב־300 ימי חליבה למעלה מ־10,000 ק"ג חלב עם 4.1% שומן ועדיין ממשיכה להיחלב.

זוג העתודות, "בריגיט" ו"בהירה" משריד יזכה השנה בפרס אונליק.

נובמבר, 1965

מ. הימן

לקביעת מהירות הגדילה וכו' של צאצאי הפרים. ההישגים בשטחים השונים עושים את עבודת תנו יותר ויותר קשה, ואין זה קל להעפיל ולעלות על מה שהושג עד עתה. אין זה פשוט כל עיקר למצוא פר, בו יהיה גלום הכשרון להוריש מירב התכונות הרצויות. יש לשקול תמיד על מה לוותר, לטובת מה לוותר, ואיזוהי התכונה העדיפה ביותר, אין למצוא בטבע את השלמות, ותמיד יחסר משהו. טרם מצאנו את הפר אשר יענה על כל הדרישות בכל התכונות, לכן התפ"קיד העיקרי בטיפוח העדר מוטל על הבוקר עצמו בעדרו הוא, ועליו להחליט לגבי כל פרה ופרה מה בדעתו לשפר, על מה אפשר לוותר אצל פרה מסוימת בשעה שעומדים לזווגה בפר מסויים. בתצוגה שלפנינו נעריך את טיבם של שלושת הפרים הבאים:

צין — פר ישראלי-פריזי, בן דנדי מבת אכילס ההולנדי. המטפח — הח' כהנוב מכפר יהושע. אחיו של צין, "צוק" בן קישון, שימש פר באגודתנו. בנות צין, די כבדות כמבכירות ומשקל גופן בגיל מבוגר ישרים רצוננו. מהירות הגדילה של צאצאיו (הזכרים) היא חיובית; תנובות החלב עולות אף על אלה של בנות דנדי. גם טיב העטינים והמבנה שלהם טובים ועולים על אלה של בנות דנדי, אף אם נביא בחשבון שהאמהות, איתן הוליד צין את בנותיו היו טובות מהאמהות של בנות דנדי.

ברקן — פר מהייבוא האמריקאי של שנת 1960. בן אחד הפרים הבדוקים שבאגודות להזרעה, מבין המצטיינים ביותר בתנובה ובמבנה גוף בארה"ב — "בורקוב אינקא דה'קול". פר זה לא היה עוד בחיים כשביקרנו שם ב־1961, וכל בניו נולדו מהזרעות בזירמה קפואה, שנשר מרה שנתיים-שלוש. רכשנו אז 3 בנים שלו, על אף היותו כמעט כולו לבן, עם נקודות שחורות מעטות. ב"און" נמצאים שני בנים — "ברקן" ו"בני", ובהשרות — "אינקא".

בנות ברקן מצטיינות בתנובת החלב; אחיו